Latvijas valsts finanšu sistēmas drošība – starptautiskā finanšu sadarbībā

Mārtiņš Smilga

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

Kopsavilkums

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas, lai garantētu valsts finanšu plūsmu un drošību, Latvija iestājās vairākās starptautiskajās finanšu institūcijās – Starptautiskajā Valūtas fondā, Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankā, kā arī Pasaules Bankas organizācijās. Darbā tiks apskatītas šīs finanšu institūcijas, kuru dalībvalsts ir Latvija, Latvijas valsts statuss tajās, sadarbība, kā arī šo starptautisko finanšu institūciju darbības principi. Tiks secināts, cik lielu finanšu sistēmas drošību Latvijas valstij garantē dalība šajās organizācijās un vai tā ir pietiekama.

Atslēgvārdi: finanšu sistēmas drošība, starptautiskās finanšu institūcijas, starptautiskā sadarbība.

Ievads

Latvijas valstij, 1990. gada 4. maijā atjaunojot neatkarību [23], bija jārūpējas un jādibina neatkarīgas valsts galvenie elementi, starp kuriem ir arī neatkarīga, uzticama un droša valsts finanšu sistēma. Jau 1990. gada 2. martā Latvijas PSR Augstākā padome pieņēma likumu “Par bankām” [25] un lēmumu “Par Latvijas Banku” [24]. Šie normatīvie akti noteica, ka Latvijas PSR tiek dibināta, bet faktiski – atjaunota, Latvijas Banka, taču tikai pēc 1990. gada 4. maija Deklarācijas par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu ar Latvijas Republikas Augstākās padomes 1991. gada 3. septembra lēmumu “Par Latvijas Republikas teritorijā esošo banku iestāžu reorganizāciju” [15] Latvijas Banka kļuva par reālu centrālo un emisijas banku. Latvijas Banka pārņēma savā īpašumā un iekļāva struktūrā PSRS Valsts bankas Latvijas republikānisko banku un citas valsts kredītiestādes. 1992. gada 4. martā Latvijas Republikas Augstākā padome pieņēma likumu “Par 1922. gadā dibinātās Latvijas Bankas tiesību pārņemšanu”. Latvijas Bankas statusu pilnībā nostiprināja ar 1992. gada 19. maijā pieņemtajiem Latvijas Republikas likumiem “Par bankām” [16] un “Par Latvijas Banku” [18].

Jau 1990. gada 31. jūlijā Latvijas Republikas Augstākā padome pieņēma lēmumu “Par Latvijas Republikas naudas sistēmas izveidošanas programmu” [14]. Tika izveidota Latvijas Republikas Naudas reformas komiteja, kas 1992. gada 4. maijā pieņēma lēmumu par Latvijas Bankas pagaidu naudaszīmes – Latvijas rubļa – laišanu apgrozībā [27]. Bet jau 1993. gadā apgrozībā tika laista Latvijas Republikas nacionālā valūta – lats. Ar šīm apzinātām un sistēmiskām darbībām Latvijas valsts nacionālā valūta atguva agrākajos gados zaudētās funkcijas. Naudas reformas sekmīga norise un lata ieviešana radīja priekšnoteikumus pārejai uz tirgus ekonomiku, tādējādi Latvijas valsts izveidoja savu neatkarīgu finanšu sistēmu, bet, lai garantētu tās drošību un nacionālās valūtas neatkarību, bija nepieciešami šīs neatkarības un drošības garantanti.

Šajā darbā autors apskatīs tās starptautiskās finanšu institūcijas, kurās Latvijas valsts lūdza to uzņemt, un, valstij pieņemot speciālus likumus, kas šajā darbā tiks apskatīti, Latvija arī tika uzņemta. Viens no pirmajiem likumiem, ko valsts pieņēma, lai garantētu savas finanšu sistēmas drošību un pierādītu valstīm, kas to bija atzinušas *de iure*, ka Latvijas valsts neatkarība ir *de facto*, bija 1992. gada 15. aprīļa likums “Par Latvijas Republikas iestāšanos Starptautiskajā Rekonstrukcijas un attīstības bankā, tās apvienotajās organizācijās un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankā” [19], kā arī 1992. gada 15. aprīļa likums “Par Latvijas Republikas iestāšanos Starptautiskajā Valūtas fondā” [20].

Iesākto turpināja 2000. gada 28. septembrī pieņemtais likums “Par Eiropas Padomes Attīstības bankas līgumu” [17], ar kuru Latvija kļuva par Eiropas Padomes Attīstības bankas dalībnieci.

Savukārt par Eiropas Investīciju bankas un Ziemeļu Investīciju bankas akcionāri Latvija kļuva pēc iestāšanās Eiropas Savienībā. To paredz 2003. gada 16. aprīlī parakstītais Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā līgums [13] un 2004. gada 4. novembrī pieņemtais likums “Par līgumu starp Dāniju, Igauniju, Somiju, Islandi, Latviju, Lietuvu, Norvēģiju un Zviedriju par Ziemeļu Investīciju banku” [21].

Starptautiskā Rekonstrukcijas un attīstības banka jeb Pasaules Banka

Pasaules Banka ir dibināta 1944. gadā Bretonvudas konferences laikā [30], kad ir dibināts arī Starptautiskais Valūtas fonds, un abas šīs institūcijas bieži tiek sauktas par Bretonvudas institūcijām.

Pašlaik Pasaules Bankas grupa sastāv no piecām savstarpēji cieši saistītām institūcijām:

- 1) Starptautiskās Rekonstrukcijas un attīstības bankas (SRAB, *International Bank for Reconstruction and Development*);
- 2) Starptautiskās attīstības asociācijas (SAA, *International Development Association*);
- 3) Starptautiskās finanšu korporācijas (SFK, *International Finance Corporation*);

4) Daudzpusējas investīciju garantiju aģentūras (DIGA, *Multilateral Investment Guarantee Agency*);

5) Starptautiskā investīciju strīdu noregulēšanas centra (SISNC, *International Center for Settlement of Investment Disputes*) [31].

Pasaules Bankas grupa ir pasaulē lielākais institucionālais investors, kura primārie mērķi ir nabadzības apkarošana, jaunattīstības un attīstības valstu ekonomiskās izaugsmes stimulēšana.

Latvijas sadarbība ar Pasaules Banku

Latvija kļuva par Starptautiskās Rekonstrukcijas un attīstības bankas (SRAB) un Starptautiskās attīstības asociācijas (SAA) dalībvalsti 1992. gada augustā, kad tika parakstīti nepieciešamie līgumi u. c. dokumenti atbilstīgi šajos normatīvajos aktos noteiktajiem pilnvarojumiem. Starptautiskajai finanšu korporācijai (SFK), Daudzpusējai investīciju garantiju aģentūrai (DIGA) un Starptautiskajam investīciju strīdu noregulēšanas centram (SISNC) Latvija pievienojās vēlāk, attiecīgi – 1993., 1998. un 1997. gadā. Līdz ar iestāšanos Pasaules Bankā Latvija ir pievienojusies Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupai. Ziemeļu un Baltijas valstu grupas kopējais balsu skaits SRAB ir 3,33%, SAA – 4,89%, SFK – 3,6%, bet DIGA – 3,81%. Latvijai pieder 0,08% SRAB kapitāldaļu, kas nodrošina 0,1% balsstiesību [29].

Latvijas loma lēmumu pieņemšanas procesā

Ziemeļu–Baltijas valstu birojs (ZBVB) izstrādā kopējus lēmumus par visiem jautājumiem, ko izskata izpilddirektoru valdē. Starptautisko aizdevēju palīdzības ietvaros Latvijas valsts ir saņēmusi aizdevumus no Pasaules Bankas kopumā 400 miljonu eiro apmērā. Tomēr jāņem vērā, ka Latvija pieder attīstīto valstu grupai, tāpēc pēdējo gadu laikā tā saņem tehnisku palīdzību, nevis finansiālu atbalstu.

Latvija piedalās arī starptautiskās palīdzības sniegšanā pasaules nabadzīgākajām valstīm. 2007. gadā Latvija mainīja statusu SAA no II grupas dalībvalsts (*subscription country*) uz I grupas dalībvalsti (*contributing country*), kas nozīmē kļūšanu par donorvalsti un dalību turpmākajos SAA resursu palielināšanas periodos ar iemaksām. 2013. gada decembrī, apliecinot savu starptautisko atbildību, Latvija puda apņemšanos piedalīties SAA 17. resursu papildināšanā ar 2,66 miljoniem eiro. Sadarbību ar Pasaules Banku Latvija veido kā līdzvērtīga partnere [12].

Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka

Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka (ERAB) tika izveidota 1991. gadā ar mērķi sekmēt pāreju uz tirgus ekonomiku un veicināt uzņēmējdarbības attīstību Centrālās un Austrumeiropas valstīs [3]. ERAB ir starptautiska institūcija, kurā

apvienojušies 64 biedri (62 dalībvalstis, kā arī Eiropas Kopiena un Eiropas Investīciju banka). Galvenās ERAB finansējuma formas ir kredīti, investīcijas pamatkapitālā un garantijas. Pašreiz ERAB darbojas 34 valstīs.

ERAB atbalsta prioritātes ir šādas:

- 1) finanšu sektora izveide / stiprināšana, kas kalpotu biznesa kopienas vajadzībām, īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Tā ietver finanšu institūciju kapitāla daļu iegādi, institūciju stiprināšanu, līdzdalību jauno finanšu institūciju izveidē ar ERAB naudas un cilvēku resursu palīdzību;
- 2) mazo un vidējo uzņēmumu atbalstīšana. ERAB atbalsta programmas uzņēmējdarbības uzsākšanai, t. i., pamatkapitāla nodrošināšanu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un to izaugsmes veicināšanu;
- 3) infrastruktūras attīstīšana. Banka atbalsta pašvaldību un vides infrastruktūras sektorus, enerģētikas efektivitātes pasākumus, kā arī projektus lauksaimniecības, telekomunikāciju un transporta sektoros;
- 4) lielo uzņēmumu pārstrukturizācija. ERAB ir īpaši aktīva līdzdalībniece privatizācijas procesā tās dalībvalstīs. Turklāt šīs līdzdalības izpausmes forma ir ne tikai valsts uzņēmumu nodošana privāta sektora valdījumā, bet arī modernu, uz tirgus ekonomikas pamatprincipiem balstītu vadības mehānismu ieviešana;
- 5) investīcijas uzņēmumu pamatkapitālā. Tās ir viens no galvenajiem ERAB investīciju piesaistes instrumentiem [6].

Kapitāls un aizdevumu resursi

ERAB parakstītais kapitāls ir 30 miljardi eiro, no kuriem 6 miljardi ir apmaksātais kapitāls un 24 miljardi ir rezervēti dalībvalstu / akcionāru budžetos (saukts arī par *callable capital*).

Latvijas loma lēmumu pieņemšanas procesā

Latvija ir vienā valstu grupā ar Somiju un Norvēģiju (valstīm attiecīgi pieder kapitāla daļas – 0,1%, 1,26%, 1,26%). Latvijas intereses ERAB 23 locekļu izpilddirektoru valdē pārstāv Somijas, Norvēģijas un Latvijas kopīgi ievēlēts pārstāvis un viņa vietnieks [3].

ERAB projekti Latvijā

ERAB šobrīd Latvijā darbojas finanšu un infrastruktūras sektoros. Pasākumi mazo un vidējo uzņēmumu attīstībai tiek iekļauti finanšu sektorā. ERAB šobrīd Latvijā investējusi a/s “Citadele” bankas pamatkapitālā 71,6 milj. eiro, kā arī 85 milj. eiro – a/s “Latvenergo” Rīgas otrās termoelektrocentrāles (TEC-2) otrā energobloka rekonstrukcijas projektā [5].

Ziemeļu Investīciju banka

Ziemeļu Investīciju banka (ZIB) ir izveidota ar mērķi veicināt un attīstīt sadarbību starp Ziemeļvalstīm, nodrošinot tādu investīciju projektu finansēšanu, kuri atbilst kopējām Ziemeļvalstu interesēm. 2004. gada 11. februārī Latvijas valsts (arī Igaunija un Lietuva) un tā laika Ziemeļu Investīciju bankas dalībvalstis Dānija, Somija, Islande, Norvēģija un Zviedrija parakstīja līgumu, kas noteica, ka ar 2005. gada 1. janvāri Igaunija, Latvija un Lietuva kļūst par pilntiesīgām ZIB dalībvalstīm. Atbilstīgi ZIB statūtu 3. pantam Latvijas daļa bankā (parakstītais kapitāls) ir 82,07 milj. eiro. Parakstītais kapitāls sadalās apmaksājamajā kapitālā un pieprasījuma kapitālā. Apmaksājamais kapitāls ir 4,4 milj. eiro no Latvijas kopējās kapitāla daļas. Šī kapitāla daļa ir iemaksāta ZIB. Pieprasījuma kapitāls netiek iemaksāts, līdz ZIB to pieprasa [28].

Eiropas Padomes Attīstības banka

Eiropas Padomes Attīstības banka (EPAB) tika dibināta 1956. gadā un ir pirmā starptautiskā finanšu institūcija Eiropā [1]. Banka specializējas sociālo programmu kreditēšanā tās dalībvalstīs. Galvenokārt, EPAB finansē pārejas perioda valstu sociālās kohēzijas stiprināšanu un ārkārtas situācijās radušos seku likvidēšanu. Trīs galvenie EPAB darbības virzieni ir sociālās integrācijas stiprināšana, vides vadība un cilvēku kapitāla attīstība.

Latvijas sadarbība ar Eiropas Padomes Attīstības banku

Latvijas Republika iestājās Eiropas Padomes Attīstības bankā 1998. gada 15. jūnijā. 2000. gada 28. septembrī Saeima ratificēja Eiropas Padomes Attīstības bankas līgumu, un 2001. gada 7. februārī Ministru kabinets izdeva rīkojumu Nr. 78 “Par Latvijas Republikas piedalīšanos Eiropas Padomes Attīstības bankas piektajā pamatkapitāla palielinājumā”. 2001. gada 16. februārī Latvija parakstījās uz papildus pieprasījuma apmaksājamiem sertifikātiem 4 372 338 eiro vērtībā. Šobrīd Latvijas valstij piederošais EPAB pamatkapitāls ir 7 688 338 eiro, tas ir, 0,233% no EPAB kopēja parakstītā kapitāla [22].

Eiropas Investīciju banka

Eiropas Investīciju banka (EIB) ir Eiropas Savienības finansēta institūcija, kuras darbība ir galvenokārt vērsta uz sabalansētas ekonomiskās attīstības un sociālās kohēzijas veicināšanu ES esošajās un topošajās dalībvalstīs [7]. EIB izveidošana ir atrunāta Romas līgumā 1958. gadā [4]. EIB akcionāri ir visas Eiropas Savienības dalībvalstis. Latvija ir kļuvusi par EIB dalībvalsti 2004. gada 1. maijā, tai iestājoties Eiropas Savienībā. Katras valsts kapitāla daļu skaits tiek noteikts, ņemot vērā tās iekšzemes kopprodukta (IKP) īpatsvaru ES ekonomikā iestāšanās brīdī. Latvijas parakstītais kapitāls EIB ir 214,8 milj. eiro, kas veido 0,093% no bankas kopēja parakstītā kapitāla [2].

Atbalsta formas un atbalstītie projekti

EIB piedāvā samērā plašu finanšu pakalpojumu klāstu. Tāpēc arī bankas piedāvātie aizņemšanās nosacījumi lielā mērā ir atkarīgi no projekta kategorijas:

- mazo un vidējo uzņēmumu kredīvēšana ar komercbanku līdzfinansējumu;
- riska kapitāls uzņēmējdarbības uzsākšanai;
- individuālie aizdevumi investīciju projektiem publiskajā un privātajā sektorā;
- speciālās atbalsta shēmas dažu nozaru / kategoriju projektiem.

No 1992. līdz 2015. gadam EIB Latvijas valstij ir apstiprinājusi projektus kopumā par 2,076 miljardiem eiro (piemēram, Rīgas Starptautiskās lidostas, Ventspils ostas un Austrumu–Rietumu dzelzceļa līnijas modernizācijai, “Via Baltica” ceļa daļas izveidei). EIB ir finansējusi vairākus enerģētikas un vides projektus (starp tiem – Rīgas ūdensapgādes un notekūdeņu attīrīšanas sistēmas, Daugavas hidroelektrostaciju un pašvaldību un vides infrastruktūras modernizācijas un atjaunošanas projektu). Telekomunikāciju nozarē EIB ir finansējusi fiksēto līniju tīkla digitalizāciju un paplašināšanu un optisko šķiedru sakaru līniju tīkla attīstību [26].

EIB globālo aizdevumu ietvaros ir apstiprinājusi vairākas kredītlīnijas mazāka apjoma projektu finansēšanai, t. sk. kredītlīnijas vairākām Latvijas komercbankām, katrai 100 milj. eiro apmērā. 2009. gadā EIB apstiprināja 750 milj. eiro aizdevumu Latvijai ES struktūrfondu atbalstīto projektu līdzfinansēšanai [26].

Starptautiskais Valūtas fonds

Starptautiskais Valūtas fonds (SVF), kā jau tika minēts, nodibināts 1944. gada jūlijā ANO konferencē Bretonvudā (ASV), kur 45 valstu valdību pārstāvji vienojās par ekonomiskās sadarbības sistēmas izveidošanu. Oficiāli SVF pastāv kopš 1945. gada 27. decembra, kad tika parakstīts SVF Vienošanās līgums. SVF ir 187 dalībvalstis un aptuveni 2500 dalībnieku (fizisku personu) no 158 valstīm. SVF norēķinu vienība ir Speciālās aizņēmuma tiesības (SDR) [8].

SVF dibināšanas mērķi

SVF galvenais dibināšanas mērķis – ar šā fonda palīdzību un kopīgi radītajām iespējām nepieļaut un izvairīties no postošas ekonomiskās politikas, kura veicināja 20. gadsimta 30. gadu “lielo depresiju”, atkārtošanās.

SVF Vienošanās līguma 1. pantā ir teikts, ka SVF mērķi ir šādi:

- nodrošināt starptautisko sadarbību monetārajā jomā;
- veicināt starptautiskās tirdzniecības paplašināšanu un atbilstošu izaugsmi;
- nodrošināt valūtas kursu stabilitāti;
- palīdzēt daudzpusējās maksājumu sistēmas izveidošanā;
- nodrošināt iespējas dalībvalstīm izmantot SVF resursus (ar atbilstošām garantijām), ja ir problēmas ar maksājumu bilanci [10].

SVF darbojas pēc akciju sabiedrības principa: tā pamatkapitālu veido dalībvalstu iemaksas kapitāla parakstīšanās brīdī. Katrai valstij ir SDR vienībās izteikta kvota. Kvota ir galvenais fonda un tā dalībvalstu attiecību elements, tā nosaka:

- parakstītā kapitāla summu;
- SVF resursu izmantošanas kvantitatīvus limitus;
- valstij pienākošos SDR apjomu to kārtējās sadales gadījumos;
- valsts balsu skaitu un līdz ar to ietekmi lēmumu pieņemšanas procesā.

Kvotas apjoms tiek noteikts, ņemot vērā attiecīgās valsts īpatsvaru pasaules ekonomikā un tirdzniecībā, vadoties pēc šādiem pamatrādītājiem: iekšzemes kopprodukts, pašreizējo maksājumu un ieņēmumu apjoms, pašreizējo ieņēmumu un tīrās kapitāla plūsmas svārstīgums un oficiālās rezerves. Ar šo arī ir izskaidrojama industriālo valstu lielā ietekme SVF.

Latvijas sadarbība ar SVF un loma lēmumu pieņemšanā

Latvija ir SVF dalībvalsts kopš 1992. gada 19. maija. Tās kvota iestājoties bija SDR 91,5 miljoni. Pēc pēdējās apstiprinātās kvotu reformas 2008. gadā Latvijas kvota tika palielināta līdz SDR 142,1 miljonam jeb no 0,058% līdz 0,059% no kopējā SVF kvotu apjoma. Savukārt Latvijas balsstiesību īpatsvars fondā tika palielināts no 0,070% līdz 0,086%. SVF sniedza finansiālu palīdzību Latvijai ekonomiskās lejupslīdes laikā. Starptautiskās aizņēmuma programmas ietvaros Latvija no SVF aizņēmas SDR 982,24 miljonu apmērā. Sekmīgi emitējot obligācijas starptautiskajos finanšu tirgos, 2012. gada beigās Latvija samaksāja SVF aizdevumu pilnā apmērā. Dalībvalsts statuss un iemaksas starptautiskajās finanšu organizācijās ļauj Latvijas valstij piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā [11].

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupa

Vienlaikus ar iestāšanos SVF Latvija ir pievienojusies Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupai (*Nordic-Baltic Constituency*), kas pārstāv Latvijas Republikas intereses SVF izpilddirektoru valdē. Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupa (tajā ietilpst Dānija, Igaunija, Islande, Latvija, Lietuva, Norvēģija, Somija un Zviedrija) ir viena no 16 valstu grupām SVF. Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupas kopējais balsu īpatsvars ir 3,44% no visām SVF balsīm [9].

Secinājums

Ņemot vērā šeit minēto, Latvijas valsts dalība starptautiskajās finanšu institūcijās ir nepieciešama un pozitīva. Atzinīgi ir vērtēamas to finanšu institūciju struktūras, kurās ir izveidotas Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupas, kas garantē lielāku reģiona interešu aizsardzību un pārstāvības ietekmi. Latvijas valsts dalība šajās finanšu institūcijās

garantē ne tikai finanšu sistēmas drošību, bet ar dažiem projektiem (piemēram, ERAB investīcijas Rīgas TEC-2 un EIB vairāk kā divu miljardu eiro apjomā finansētā valstij stratēģiski svarīgo objektu un infrastruktūras modernizācija un atjaunošana) arī nodrošina valsts politikas īstenošanu un sniedz arī papildu enerģētisko, vides un iekšējo drošību. Uzskatu, ka Latvijas valstij nepieciešams radīt investīcijām labvēlīgu vidi, turklāt – investīcijām no visas pasaules, nešķirojot “labās” un “sliktās” valstis, jo krietns un rūpīgs saimnieks vienmēr rūpējas par savu ieguldījumu un to uzrauga.

Security of Financial System of Latvia – Collaboration at International Level

Abstract

After regaining independence, in order to insure national cash flow, Latvia joined a number of international finance institutions, namely, the International Monetary Fund, European Bank for Reconstruction and Development, and other World Bank organisations. This article examines these financial institutions, their main principles, collaborations, and the role of Latvia in them. Conclusions are made as to whether the security of the financial system due to membership in these organisations is sufficient.

Keywords: security of financial system, international finance institutions, international collaboration.

Literatūra un avoti

1. *Council of Europe Development Bank*. Iegūts no: <http://www.coebank.org/> [sk. 19.03.2015.].
2. *Eiropas Investīciju banka*. Iegūts no: http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/starptautiska_finansu_sadarbiba/starptautiska_finansu_sadarbiba/eiropas_investiciju_bank/ [sk. 22.03.2015.].
3. *Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka*. Iegūts no: http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/starptautiska_finansu_sadarbiba/starptautiska_finansu_sadarbiba/eiropas_rekonstrukcijas_un_attistibas_bank/ [sk. 22.03.2015.].
4. *EUR-Lex*. Iegūts no: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:11957E/TXT> [sk. 17.03.2015.].
5. *European Bank for Reconstruction and Development*. Iegūts no: <http://www.ebrd.com/latvia.html> [sk. 22.03.2015.].
6. *European Bank for Reconstruction and Development*. Iegūts no: <http://www.ebrd.com/what-we-do/products-and-services.html> [sk. 22.03.2015.].
7. *European Investment Bank*. Iegūts no: <http://www.eib.org/> [sk. 22.03.2015.].
8. *International Monetary Fund*. Iegūts no: <http://www.imf.org/external/about/history.htm> [sk. 20.03.2015.].

9. *International Monetary Fund: IMF members' financial data by country*. Iegūts no: <http://www.imf.org/external/np/fin/tad/exfin2.aspx?memberKey1=575&date1key=2015-03-30> [sk. 20.03.2015.].
10. *International Monetary Fund: organization & finances*. Iegūts no: <http://www.imf.org/external/about/orgfin.htm> [sk. 20.03.2015.].
11. *International Monetary Fund: Republic of Latvia and the IMF*. Iegūts no: <http://www.imf.org/external/country/LVA/index.htm> [sk. 20.03.2015.].
12. *Latvijas dalība Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupā*. Iegūts no: http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/starptautiska_finansu_sadarbiba/starptautiska_finansu_sadarbiba/pasaules_bank_a_latvijas_sadarbiba_ar_pb/ [sk. 23.03.2015.].
13. *Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā līgums*, 16.04.2003. Iegūts no: <http://www.mfa.gov.lv/arpolitika/eiropas-savieniba-arpolitika/arhivs/integracija-es/iestasanas-es-sarunas/pievienosanas-es-ligums>
14. *Latvijas Republikas Augstākās padomes lēmums "Par Latvijas Republikas naudas sistēmas izveidošanas programmu"*, 31.07.1990. Iegūts no: <http://likumi.lv/doc.php?id=76101> [sk. 23.03.2015.].
15. *Latvijas Republikas Augstākās padomes lēmums "Par Latvijas Republikas teritorijā esošo banku iestāžu reorganizāciju"*, 03.09.1991. Iegūts no: <http://likumi.lv/doc.php?id=68786> [sk. 22.03.2015.].
16. Latvijas Republikas likums "Par bankām", 19.05.1992. *Ziņotājs*, 1992; Nr. 22/23, 4. jūn.
17. Latvijas Republikas likums "Par Eiropas Padomes Attīstības bankas līgumu", 11.10.2000. *Latvijas Vēstnesis*, 2000. g. 11. okt., Nr. 355/357 (2266/2268); *Ziņotājs*, 2000; Nr. 20, 28. sept.
18. Latvijas Republikas likums "Par Latvijas Banku", 19.05.1992. *Ziņotājs*, Nr. 22/23, 1992. g. 4. jūn.
19. Latvijas Republikas likums "Par Latvijas Republikas iestāšanos Starptautiskajā Rekonstrukcijas un attīstības bankā, tās apvienotajās organizācijās un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankā, 15.04.1992. *Ziņotājs*, 1992; Nr. 20, 21. maijs.
20. Latvijas Republikas likums "Par Latvijas Republikas iestāšanos Starptautiskajā Valūtas fondā", 15.04.1992. *Ziņotājs*, 1992; Nr. 18, 17. maijs.
21. Latvijas Republikas likums "Par līgumu starp Dāniju, Igauniju, Somiju, Islandi, Latviju, Lietuvu, Norvēģiju un Zviedriju par Ziemeļu Investīciju banku", 04.11.2004. *Latvijas Vēstnesis*, 2004; Nr. 187 (3135), 25. nov.; *Ziņotājs*, 2004; Nr. 24, 23. dec.
22. *Latvijas sadarbība ar Eiropas Padomes Attīstības banku*. Iegūts no: http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/starptautiska_finansu_sadarbiba/starptautiska_finansu_sadarbiba/eiropas_padomes_attistibas_bank_a_latvijas_sadarbiba_ar_eiropas_padomes_attistibas_banku/ [sk. 22.03.2015.].
23. LPSR Augstākās padomes deklarācija "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu", 04.05.1990. *Ziņotājs*, 1990; Nr. 20, 17. maijs.
24. LPSR Augstākās padomes lēmums "Par Latvijas banku", 02.03.1990. *Latvijas PSR Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs*, 1990, Nr. 12.
25. LPSR likums "Par bankām", 02.03.1990. *Ziņotājs*, 1990; Nr. 12.
26. LR FM: *Atbalsta formas un atbalstītie projekti*. Iegūts no: http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/starptautiska_finansu_sadarbiba/starptautiska_finansu_sadarbiba/eiropas_investiciju_bank_a/atbalsta_formas_un_atbalsttie_projekti [sk. 22.03.2015.].

27. *LR Naudas reformas komitejas lēmums "Par Latvijas rubļa ieviešanu apgrozībā"*. Iegūts no: https://www.bank.lv/public_files/images/img_lb/about/latvian/images/2.jpg
28. *Nordic Investment Bank*. Iegūts no: <http://www.nib.int/> [sk. 23.03.2015.].
29. *Pasaules Banka*. Iegūts no: [http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/starptautiska_finansu_sadarbiba/starptautiska_finansu_sadarbiba/pasaules_bank/](http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/starptautiska_finansu_sadarbiba/starptautiska_finansu_sadarbiba/pasaules_bank/.). [sk. 23.03.2015.].
30. *The World Bank*. Iegūts no: <http://www.worldbank.org/en/about/history> [sk. 23.03.2015.].
31. *The World Bank: what we do*. Iegūts no: <http://www.worldbank.org/en/about/what-we-do> [sk. 23.03.2015.].